

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ Δημοτικού

Τίτλος:

«Αντίο θάλασσα»

Συγγραφή: ΤΖΟΒΛΑ ΕΙΡΗΝΗ

Εφαρμογή: ΤΖΟΒΛΑ ΕΙΡΗΝΗ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2013

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας πρωτοβάθμιας:

Κώστας Ντίνας & Σωφρόνης Χατζησαββίδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Αντίο θάλασσα

Εφαρμογή σεναρίου

Ειρήνη Τζοβλά

Δημιουργία σεναρίου

Ειρήνη Τζοβλά

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Α΄ Δημοτικού

Σχολική μονάδα

4^ο Δημοτικό Σχολείο Πεύκης

Χρονολογία

Παραδείγματα: Από 10-10-2013 έως 17 -10-2013

Διδακτική/θεματική ενότητα

Γλώσσα Α΄ Δημοτικού, τεύχος α΄, ενότητα 2: «Η παρέα»

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

Για την εφαρμογή του σεναρίου απαιτήθηκαν 9 διδακτικές ώρες.

Χώρος

I. Φυσικός χώρος

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, διάδρομοι σχολείου

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Κατά την εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι αυτό αντιστοιχεί στην πρώτη υποενότητα της δεύτερης ενότητας, στην οποία ξεκινά η διδασκαλία των φθόγγων και, πιο συγκεκριμένα, η διδασκαλία του «Αα» (τεύχ. α', σ. 22). Στην αρχή της σχολικής χρονιάς, κατά την οποία υλοποιείται το σενάριο, τα επίπεδα των γραμματισμών («παραδοσιακού», «νέων» και «κριτικού») των μικρών μαθητών είναι ποικίλα, ανάλογα με το περιβάλλον στο οποίο ζουν και ανάλογα με τις καταστάσεις που βιώνουν. Έτσι, ο εκπαιδευτικός απευθύνεται σε διαφορετικές ταυτότητες μαθητών. Επίσης, οι μεταξύ τους σχέσεις δεν έχουν ακόμη αναπτυχθεί, καθώς δεν προέρχονται πάντα από το ίδιο Νηπιαγωγείο. Για τους λόγους αυτούς, καλό θα ήταν ο εκπαιδευτικός να ξεκινήσει με το κοινωνιόγραμμα της τάξης, ώστε να έχει μια εικόνα της δυναμικής της και στη συνέχεια να προβεί στη δημιουργία μικρών και ισόρροπα κατανεμημένων ομάδων σύμφωνα με τις ικανότητες τους, το φύλο και τα ενδιαφέροντά τους. Στη συνέχεια μπορεί να εφαρμόσει παιχνίδια και δραστηριότητες γνωριμίας και «δεσίματος» ομάδας και να υιοθετήσει την ομαδοσυνεργατική μέθοδο ως διδακτική πρακτική, γιατί αυτή είναι που σταδιακά επιτρέπει στους μαθητές να εμπλακούν ενεργά στην απόκτηση της γνώσης και να αλληλεπιδράσουν.

Το σενάριο δεν έχει συγκεκριμένες προαπαιτούμενες γνώσεις, αλλά εκμεταλλεύεται τις προϋπάρχουσες γνώσεις των μαθητών αναφορικά με τις καλοκαιρινές τους διακοπές, για να εξυπηρετήσει τους στόχους του. Όσον αφορά την υλικοτεχνική υποδομή, υπήρχε ικανοποιητικός αριθμός Η/Υ, για να δουλεύουν οι ομάδες, και προβολέας ή διαδραστικός πίνακας. Ωστόσο, το σενάριο ήταν σχεδιασμένο να υλοποιηθεί και με λιγότερο εξοπλισμό από τον προτεινόμενο και είναι έτσι δομημένο, ώστε οι δραστηριότητες να λειτουργούν ανεξάρτητα,

επιτρέποντας στον εκπαιδευτικό να επιλέξει ή/και να τροποποιήσει εκείνες που ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις δυνατότητες των μαθητών του.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Ειρήνη Τζοβλά, Αντίο θάλασσα, *Νεοελληνική Γλώσσα* της Α΄ Δημοτικού, 2013. Πραγματοποιήθηκαν οι δραστηριότητες του 1^{ου}, 2^{ου} δώρου και τις 7^{ης}, 8^{ης}, 9^{ης}, 10^{ης} ώρας του αρχικού σεναρίου.

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το παρόν σενάριο αφορμάται από την πρώτη υποενότητα της δεύτερης ενότητας του βιβλίου του μαθητή (τευχ. α΄, σ. 22), και τη διδασκαλία του φθόγγου «Αα», που είναι και το πρώτο προς διδασκαλία φώνημα/γράμμα. Πιο συγκεκριμένα, εκμεταλλεύτηκε το θέμα της εικόνας του βιβλίου που αναφέρεται στον αποχαιρετισμό των καλοκαιρινών διακοπών και το επέκτεινε μέσα από την παρουσίαση πινάκων ζωγραφικής με το ίδιο θέμα, τους οποίους οι μαθητές σχολίασαν, προετοιμάζοντάς τους για το πέρασμα στην ανάγνωση. Ακόμη, οι μαθητές κλήθηκαν μέσα από μια παρουσίαση πινακίδων και εξώφυλλων παιδικών βιβλίων να εντοπίσουν, να επιλέξουν το φώνημα/γράμμα «Αα» και να πραγματοποιήσουν ασκήσεις εμπέδωσης του φωνήματος στους υπολογιστές τους. Ακολούθως, άκουσαν το τετράστιχο για τον αχινό που υπάρχει στην ενότητα, το τραγούδησαν, εντόπισαν τις λέξεις που περιέχουν «Αα» και το δραματοποίησαν. Τέλος, πραγματοποίησαν ασκήσεις εμπέδωσης του φωνήματος στον κεντρικό υπολογιστή.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το σενάριο εφαρμόζεται κατά τις πρώτες εβδομάδες του σχολικού έτους και αφορά το πρώτο προς διδασκαλία φώνημα/γράμμα. Ως εκ τούτου, οι μαθητές δεν γνωρίζουν ακόμη να γράφουν παρά μόνο ελάχιστες λεξούλες. Η είσοδος στη γραφή θα πρέπει να γίνει με ομαλό και παιγνιώδη τρόπο, για να αποφορτίσει τους μαθητές και να τους κινητοποιήσει θετικά. Μια ιδιαίτερα σημαντική δραστηριότητα για την κινητοποίηση των μαθητών για προφορική συζήτηση και προετοιμασία για την ανάγνωση είναι η επεξεργασία εικόνων (Καραντζόλα κ.ά. στο βιβλίο δασκάλου Α΄ Δημοτικού), μέσω των οποίων καλλιεργείται ο προφορικός λόγος και ο «οπτικός εγγραμματισμός», ο οποίος εκφράζεται στα παιδιά μέσα από τη δημιουργία εικαστικών και οπτικών μορφών και μέσα από την ενεργοποίησή τους ως ενεργών και κριτικών αναγνώστων εικόνων (ΜΠΕ 2011). Η προετοιμασία για την ανάγνωση συνεπικουρείται από τον οπτικό εγγραμματισμό, καθώς σύμφωνα με τους Kress & Van Leeuwen (1996, 2001) η «ανάγνωση των εικόνων είναι κι αυτή ανάγνωση» και τον Παρίση (1998) «Όλα στον κόσμο, τα πάντα που με περιβάλλουν, είναι κείμενα, δηλαδή ποικίλες μορφές γραφής, που προϋποθέτουν κι επιζητούν έναν αναγνώστη...».

Στο σενάριο χρησιμοποιείται υλικό που αναδεικνύει τον πολυτροπικό γραμματισμό, καθώς στην παραγωγή νοήματος σημαντική είναι η συμβολή όλων των σημειωτικών συστημάτων κατά τρόπο ισότιμο και όχι συμπληρωματικό σε σχέση με τη γλώσσα (Χοντολίδου 1999). Η δύναμη της εικόνας ενδείκνυται να αξιοποιείται στο συγκεκριμένο ηλικιακό επίπεδο, στο οποίο οι μαθητές δεν έχουν την ικανότητα να διαβάζουν γλωσσικά κείμενα, καθώς αυτή με την πολυσημία της συμβάλλει στην ανάπτυξη της αποκλίνουσας σκέψης (εκδήλωση φαντασίας, έκφραση, δημιουργία) και στην κριτική ανάπτυξη (διατύπωση απόψεων, αναζήτηση υπονοούμενων εννοιών, κατασκευή νοήματος του κειμένου), που είναι ζητούμενα του κριτικού γραμματισμού (Αϊδίνης & Κωστούλη 2001). Εξάλλου η παραγωγή εικόνων από τους ίδιους τους μαθητές, τους επιτρέπει από θεατές να γίνουν οι ίδιοι παραγωγοί νοήματος με έναν διαφορετικό τρόπο, που αντικαθιστά τους παραδοσιακούς όρους 'γράψιμο' ή 'παραγωγή λόγου' (Χατζησαββίδης 2003).

Το σενάριο αξιοποιεί στρατηγικές του Project Zero και, πιο συγκεκριμένα, αξιοποιεί τεχνικές της στρατηγικής Visible Thinking (Ορατή Σκέψη) (<http://www.pz.harvard.edu/>), η οποία είναι μια διεργασία μάθησης που κάνει τη σκέψη πιο ορατή με στόχο να δημιουργήσει πιο χειραφετημένους μαθητές που κατανοούν πώς μαθαίνουν. Πιο συγκεκριμένα ο εκπαιδευτικός μέσα από την επίδειξη πολυτροπικού υλικού και τη χρήση της τεχνικής see–think–wonder επιδιώκει να ενεργοποιήσει την προϋπάρχουσα γνώση των μαθητών, να κατανοήσει τι έχουν μάθει οι μαθητές και πώς έχουν δομήσει τις ιδέες τους, να εντοπίσει πιθανόν δυσνόητα σημεία, να ανιχνεύσει την ποιότητα σκέψης των μαθητών του και να ελέγξει το επίπεδο κατανόησης του θέματος από τους μαθητές.

Η παρουσίαση στην ολομέλεια μετά την παραπάνω διεργασία αποσκοπεί στην ανάπτυξη επικοινωνίας, η οποία είναι μεταξύ άλλων και «διαδικασία μέσω της οποίας νοηματοδοτείται ο περιβάλλον κόσμος του ατόμου, διαμορφώνονται στάσεις, απόψεις, συμπεριφορές και πολιτισμικά πρότυπα» (Χατζησαββίδης 2010).

Για την εξυπηρέτηση των στόχων του σεναρίου αξιοποιείται η χρήση της τεχνολογίας, η οποία αποτελεί μια ευρέως αποδεκτή εκπαιδευτική προσέγγιση και θεωρείται ότι ενισχύει τη μάθηση (Gillies & Ashman 2000) και την κοινωνική αλληλεπίδραση (Johnson & Johnson 1986). Η ενασχόληση με δραστηριότητες στον διαδραστικό πίνακα ή στον υπολογιστή στοχεύει να εμπλέξει δημιουργικά και με παιγνιώδη τρόπο τους μαθητές στην εκπαιδευτική διαδικασία. Εξάλλου οι ΤΠΕ επιτρέπουν μεγαλύτερη εμπλοκή των μαθητών σε επικοινωνιακές περιστάσεις με προφορικό και γραπτό λόγο, σε μεγαλύτερη ποσότητα και με μεγαλύτερη ευκολία, με αποτέλεσμα η κατάκτηση του γλωσσικού τους γραμματισμού να γίνεται σε μεγαλύτερη έκταση (Χατζησαββίδης & Αλεξίου 2012).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το σενάριο αυτό επιδιώκεται οι μαθητές:

- να έρθουν σε επαφή με την τέχνη και να ευαισθητοποιηθούν απέναντι σε αυτή·
- να έρθουν σε επαφή με κλασικές μουσικές συνθέσεις που αφορούν το καλοκαίρι·
- να γνωρίσουν και να αναγνωρίσουν ποικίλα κείμενα καθημερινής χρήσης (πινακίδες, καταλόγους κλπ.)·
- να αναπτύξουν κριτική σκέψη, ώστε να διαμορφώσουν εγγράμματες ταυτότητες, μέσα από τις οποίες θα μπορούν να προσεγγίζουν κριτικά την πραγματικότητα.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Με το σενάριο αυτό επιδιώκεται οι μαθητές:

- να παραγάγουν προφορικό λόγο και σταδιακά να περάσουν στην ανάγνωση·
- να ερμηνεύσουν εικόνες και να οπτικοποιήσουν τη σκέψη τους·
- να μπορέσουν να ανασύρουν προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες (αναδυόμενος γραμματισμός)·
- να ασκηθούν στο να ελέγχουν τη σκέψη τους και να μην πλατειάζουν·
- να εμπλακούν σε ποικίλες μορφές λεκτικής επικοινωνίας (περιγραφές, δραματοποιήσεις, τραγούδια)·
- να έρθουν σε επαφή με το κειμενικό είδος των πινακίδων-καταλόγων·
- να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους·
- να εξοικειωθούν με την παραγωγή πληροφοριακού λόγου·
- να αναπτύξουν επιχειρηματολογικό λόγο και να βελτιώσουν τις αδυναμίες τους·
- να ασκηθούν στην αναγνώριση φωνήματος μέσα σε αυθεντικά λειτουργικά κείμενα της καθημερινότητας·
- να συμπληρώνουν το φώνημα με τη βοήθεια της εικονογράφησης (οπτικός γραμματισμός)·

- να μάθουν τη γλώσσα μέσα από πραγματικές καταστάσεις επικοινωνίας·
- να συσχετίζουν εικονικά στοιχεία με λέξεις μέσα σε συγκεκριμένο νοηματικό πλαίσιο.

Γραμματισμοί

Με το σενάριο αυτό επιδιώκεται οι μαθητές:

- να αποκτήσουν βασικές γνώσεις χρήσης η/υ (άνοιγμα–αποσύνδεση, χρήση ποντικιού)·
- να εξοικειωθούν με τη χρήση του μέσου·
- να εξοικειωθούν με την εύρεση αρχείων·
- να εξοικειωθούν με το πρόγραμμα παρουσίασης.

Διδακτικές πρακτικές

Το σενάριο επιδίωξε να εντάξει ομαλά τους μαθητές στον σχολικό γραμματισμό και να τους εμπλέξει ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία, δεδομένου ότι έλαβε χώρα στην αρχή της σχολικής χρονιάς και πολλά από τα υπό διαπραγμάτευση θέματα ήταν ξένα για τους μαθητές. Ιδιαίτερη μέριμνα δίνεται στην ανάπτυξη ομαδικού πνεύματος, αλληλεπίδρασης και ένταξης στην ομάδα. Η υιοθέτηση διδακτικών πρακτικών, όπως της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας, της αποκαλυπτικής-συνεργατικής μάθησης, της βιωματικής μάθησης και της εργασίας στην ολομέλεια εξυπηρέτησε την ανάπτυξη δεξιοτήτων αυτενέργειας, καλλιέργησε πνεύμα σεβασμού των απόψεων των άλλων και συντέινε στην καλλιέργεια των επικοινωνιακών δεξιοτήτων των μαθητών, δεξιότητες οι οποίες θα πρέπει να καλλιεργούνται καθόλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφορμή του σεναρίου αποτέλεσε ο τίτλος της ενότητας, που αναφέρεται στον αποχαιρετισμό της θάλασσας (τεύχ. α', σ. 22). Αυτό έδωσε την ευκαιρία στην εκπαιδευτικό μέσα από την παρουσίαση έργων τέχνης που αφορούν το καλοκαίρι, τη θάλασσα και τις διακοπές να σχολιάσουν το προσφιλές για τους μαθητές αυτό θέμα, να ανακαλέσουν τα προσωπικά τους βιώματα ενώ παράλληλα εξυπηρετήθηκε και η σχολική ύλη.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο είναι συμβατό με το πνεύμα του [Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας](#), καθώς οι στόχοι του συμπεριλαμβάνονται σε αυτό. Για να εξυπηρετηθούν οι παραπάνω στόχοι, είχε δημιουργηθεί επιπλέον πολυτροπικό υλικό, ώστε να καλλιεργηθεί ο οπτικός γραμματισμός και η αναγνώριση φωνήματος μέσα σε αυθεντικά λειτουργικά κείμενα της καθημερινότητας και να ενισχυθούν οι στόχοι του σεναρίου.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι νέες τεχνολογίες αποτελούν ένα δυναμικό εργαλείο για την απόκτηση γνώσεων για τον κόσμο και τη διαμόρφωση στάσεων και ιδεολογιών. Παράλληλα αυξάνουν την ενεργητική εμπλοκή των μαθητών και προσφέρουν διέξοδο προς δράσεις που έχουν μαθησιακά αποτελέσματα (Χατζησαββίδης & Αλεξίου 2012). Στο πλαίσιο αυτό οι ΤΠΕ αξιοποιήθηκαν με τη χρήση: α) λογισμικού παρουσίασης· β) της μουσικής βιβλιοθήκης YouTube και γ) προγραμμάτων διαδραστικού πίνακα. Μέσα από την παραπάνω ενασχόληση οι μαθητές κατέκτησαν νέους γραμματισμούς.

Κείμενα

Χρησιμοποιήθηκαν:

α) το κείμενο του σχολικού εγχειριδίου του βιβλίου του μαθητή [εδώ](#)

β) οι εργασίες του αντίστοιχου κεφαλαίου από το Τ.Ε. [εδώ](#)

γ) συνοδευτικό υλικό με παρουσιάσεις (βλ. συνοδευτικό φάκελο): 1) έργων τέχνης (Παρουσίαση 1) και 2) πινακίδων – καταλόγων (Παρουσίαση 2)

Εκπαιδευτικά λογισμικά – εφαρμογές

Πρόγραμμα Επεξεργασίας Κειμένου, όπου ο εκπαιδευτικός γράφει τις λεζάντες που οι μαθητές τού υπαγορεύουν

Ιστοσελίδες

Εκπαιδευτική Τηλεόραση

http://i-create.gr/images/gramma_istoria/gramma_a/episodeia/01/01.html

www.YouTube.com

http://www.youtube.com/watch?v=_oIDbVbEGy8

<http://www.jele.gr/activity/a/language/glossa003.swf>

Ιστοσελίδα από την οποία αντλήθηκαν οι ζωγραφικοί πίνακες

<http://www.edwardhenrypotthast.org/>

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1η & 2η διδακτική ώρα

Ολομέλεια

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η εικόνα παίζει τον σημαντικότερο ίσως ρόλο στην εκμάθηση της ανάγνωσης και γραφής στους μαθητές της Α΄ Δημοτικού, καθώς υποστηρίζει και συμπληρώνει το κείμενο. Έτσι, κατά το δίωρο αυτό οι μαθητές

ξεκίνησαν από την «ανάγνωση» της εικόνας του βιβλίου (τεύχ. σ. 22), που θέτει το αφηγηματικό πλαίσιο της ιστορίας, εντόπισαν τους ήρωες που ήδη γνώριζαν από τις αρχικές ενότητες, εξέφρασαν τις σκέψεις τους σχετικά με το περιεχόμενό της και παρατήρησαν σε αυτή πινακίδες από το καθημερινό περιβάλλον. Το θέμα των καλοκαιρινών διακοπών είναι ιδιαίτερα αγαπητό στους μικρούς μαθητές. Εκμεταλλευόμενη η εκπαιδευτικός λοιπόν το προσφιλές αυτό θέμα, πρόβαλε μια παρουσίαση με συναφείς προς αυτό πίνακες ζωγραφικής (βλ. Φάκελο «Συνοδευτικά», Παρουσίαση 1). Η παρουσίαση πλαισιωνόταν από τη μουσική σύνθεση του Vivaldi «4 εποχές» και συγκεκριμένα «το καλοκαίρι». Στόχος μας ήταν η επαφή με μεγάλα έργα τέχνης, τόσο στη ζωγραφική όσο και στη μουσική, η αισθητική τους απόλαυση και η ανάπτυξη της φαντασίας και της παρατηρητικότητας των μαθητών.

Ακολούθησε συζήτηση για τους πίνακες και τη μουσική και οι μαθητές κλήθηκαν να δώσουν στην ολομέλεια έναν τίτλο στην παρουσίαση ώστε να εμπλακούν σε συζήτηση, να δουν και άλλες οπτικές του καλοκαιριού και των διακοπών, να εκφράσουν αβίαστα την άποψή τους, να αλληλεπιδράσουν, να διαφωνήσουν και να ασκηθούν στον σεβασμό της άλλης άποψης, δεξιότητες που είναι ανάγκη να καλλιεργηθούν από τις πρώτες μέρες της σχολικής χρονιάς, δεδομένου ότι βασικό μας μέλημα είναι η διαμόρφωση ομαδικού κλίματος. Η εκπαιδευτικός εκτέλεσε καθήκοντα γραμματέα και στον κεντρικό υπολογιστή έγραψε

όλες τις προτάσεις που ακούστηκαν, όπως «Καλοκαιρινές διακοπές», «Διακοπές στη θάλασσα», «Τι όμορφο καλοκαίρι!» «Έρχεται το φθινόπωρο». Στη συνέχεια διεξήχθη ψηφοφορία και η επικρατέστερη πρόταση, που ήταν «Τι όμορφο καλοκαίρι!» γράφτηκε από την εκπαιδευτικό ως τίτλος στην παρουσίαση.

3η & 4η διδακτική ώρα

Ομάδες

Οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες 3 ατόμων –αφού ο εκπαιδευτικός έλαβε υπόψη το κοινωνιόγραμμα της τάξης, το οποίο είχε ήδη πραγματοποιηθεί– και κάθε ομάδα ανέλαβε να μελετήσει 2–3 πίνακες της παρουσίασης ακολουθώντας την τεχνική της ορατής σκέψης και πιο συγκεκριμένα τη «ρουτίνα» See–think–wonder, σύμφωνα με την οποία αρχικά οι μαθητές της κάθε ομάδας παρατηρούν την εικόνα και λένε τι βλέπουν σε αυτή, σε δεύτερο επίπεδο λένε τι σκέφτονται σχετικά με αυτή, τι μνήμες ανακαλούν, τι βιώματα έχουν και, σε μια τρίτη φάση αναρωτιούνται γι’ αυτή και αναφέρουν τι τους προβληματίζει, τι δεν καταλαβαίνουν και τι ερωτήματα τους γεννιούνται. Στόχος μας ήταν αρχικά να αυξήσουμε την παρατηρητικότητά τους και στη συνέχεια να τους προβληματίσουμε, να ανασύρουμε τις πρότερες γνώσεις τους, να ερευνήσουμε την ποιότητα της σκέψης τους και να τους οδηγήσουμε στο επόμενο στάδιο, το στάδιο της «μεταγνώσης». Στη συνέχεια κλήθηκαν στην ολομέλεια να παρουσιάσουν τους πίνακες με τους οποίους ασχολήθηκαν, απαντώντας σύμφωνα με τα προηγούμενα ερωτήματα με στόχο να συγκεκριμενοποιήσουν τη σκέψη τους, να αποφύγουν τους πλατειασμούς –χαρακτηριστικό της ηλικίας τους– και να αναπτύξουν δεξιότητες παρουσίασης και επιχειρηματολογικού λόγου, στον βαθμό που το επιτρέπει η ηλικία τους. Μέσα από την επαναδιατύπωση του λόγου τους οι μαθητές ασκήθηκαν στη βελτίωση των αδυναμιών τους. Πριν από την παρουσίαση οι μαθητές είχαν μοιράσει ρόλους και ο καθένας απαντούσε σε κάποιο ή/και κάποια από τα παραπάνω ερωτήματα.

Αξιοσημείωτο είναι να αναφερθεί ότι οι μαθητές με μεγάλη προθυμία παρουσίασαν τις απόψεις τους στην ολομέλεια. Δεν ντράπηκαν καθόλου, δημιούργησαν ολοκληρωμένες προτάσεις και ο περιγραφικός τους λόγος ήταν σε πολύ καλό επίπεδο για την ηλικία τους. Όπου χρειάστηκε να επαναδιατυπώσουν την άποψη τους, ώστε να βελτιώσουν το λόγο τους το αποτέλεσμα ήταν πολύ ικανοποιητικό.

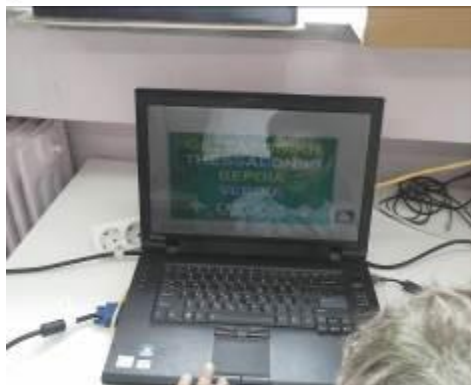
5η διδακτική ώρα

Ολομέλεια

Ως επέκταση των δραστηριοτήτων του Β.Μ. οι μαθητές άκουσαν [εδώ](#) από τη μουσική βιβλιοθήκη www.YouTube.com το τετράστιχο από το δίσκο «Λάχανα και Χάχανα», που αντιστοιχούσε στη συγκεκριμένη ενότητα. Το κείμενο αυτό, που συνδέεται άμεσα με την κεντρική ιστορία και έχει τη μορφή παιγνιώδους σύνθεσης, δεν διαβάστηκε από τους μαθητές, αλλά αξιοποιήθηκε η ρίμα του ως παιχνίδι απόλαυσης αλλά και η δυναμική του για τον εντοπισμό λέξεων και φράσεων που περιέχουν το προς μελέτη φώνημα. Όπως έχουν αποδείξει νεότερες έρευνες, η επιτυχής αντιστοίχιση κατά την ανάγνωση οφείλεται σε μεγαλύτερο βαθμό στη ρίμα και στην επίγνωση μονάδων ήχου που βρίσκονται στην αρχή και το τέλος της λέξης παρά σε μεμονωμένη γνώση γραμμάτων/φθόγγων (Καραντζόλα κ.ά. στο βιβλίο δασκάλου Α΄ Δημοτικού). Αφού οι μαθητές άκουσαν το τετράστιχο, το τραγούδησαν και

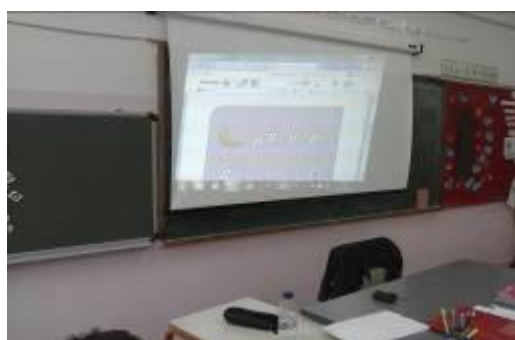
Ακολουθως, αφού ολοκλήρωσαν τις εργασίες στο Β.Μ. πραγματοποιήθηκαν τις αρχικές εικόνες του Τετραδίου Εργασιών (τεύχος α, σ. 16), οι οποίες αφορούσαν πινακίδες και εξώφυλλα παιδικών βιβλίων. Μετά από συζήτηση σχετικά με τις εικόνες και το περιεχόμενό τους οι μαθητές διατηρώντας κλήθηκαν να επεξεργαστούν ένα αρχείο παρουσίασης που ήταν εγκατεστημένο στον υπολογιστή της κάθε ομάδας και περιέχει πινακίδες, εξώφυλλα βιβλίων, κ.ά. (βλ. Φάκελο «Συνοδευτικά», Παρουσίαση 2). Στην παρουσίαση αυτή οι μαθητές αρχικά συζήτησαν και διατύπωσαν υποθέσεις για το πιθανό περιεχόμενο των εικόνων. Η εξοικείωση αυτή συνέβαλε στη διατύπωση προβλέψεων για το είδος των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτές και διευκολύνει την αναγνωστική πράξη. Στη συνέχεια διέκριναν τα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου κειμενικού είδους, εντόπισαν και επέλεξαν τον φθόγγο «Αα» στις λέξεις, για να λάβουν επιβράβευση ή όχι. Επειδή η επαφή των μαθητών με τη χρήση του «η/υ» ήταν μικρή, αποφασίστηκε η εργασία να γίνει ατομικά από τον κάθε μαθητή, ώστε να ασκηθούν όλοι στην δεξιότητα χρήσης του υπολογιστή. Για τον σκοπό αυτό, ο κάθε μαθητής πραγματοποιούσε τη δραστηριότητα στον κεντρικό υπολογιστή μόνος του με τη βοήθεια της εκπαιδευτικού και οι υπόλοιποι παρακολουθούσαν τη δραστηριότητα μέσα από τον προβολέα. Ο στόχος της δραστηριότητας ήταν διττός, αφού έφερε τους μαθητές σε επαφή με κείμενα καθημερινής χρήσης και εξυπηρέτησε τους γλωσσικούς στόχους της ενότητας μέσα από μια διαδικασία που είχε νόημα για τους μαθητές και τους άσκησε σε νέους γραμματισμούς.

9η διδακτική ώρα

Ολομέλεια

Οι μαθητές συνδέθηκαν [εδώ](#) και πραγματοποίησαν στον κεντρικό υπολογιστή δραστηριότητες εμπέδωσης του φθόγγου μέσα από ένα διαδραστικό παιχνίδι λέξεων και εικόνων. Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές έμαθαν να διαβάζουν λέξεις χρησιμοποιώντας ενδείξεις, πριν μάθουν το αλφαβητικό σύστημα. Οι δραστηριότητες αυτές έγιναν πάλι σε ατομικό επίπεδο με την επίβλεψη της εκπαιδευτικού με στόχο την εξοικείωση των μαθητών με το μέσο, δεδομένου ότι η εφαρμογή έλαβε χώρα στην αρχή της σχολικής χρονιάς και βασικός στόχος μας ήταν η εξοικείωση στη χρήση του υπολογιστή. Σκοπός ήταν να συμμετέχουν όλοι οι μαθητές, καθώς ο κάθε μαθητής εκτελούσε τη δραστηριότητα και οι υπόλοιποι παρακολουθούσαν τις ενέργειες του στον βιντεοπροβολέα.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Φύλλα δραστηριοτήτων δεν διανεμήθηκαν, καθώς οι οδηγίες δίνονταν προφορικά στους μαθητές, επειδή αυτοί δεν ήταν σε θέση να τα διαβάσουν.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο μπορεί να εμπλουτιστεί και με επιπλέον δραστηριότητες από την ιστοσελίδα www.i-pinakas ανάλογα με το επίπεδο της τάξης ή με τις δεξιότητες στις οποίες ο εκπαιδευτικός θέλει να εστιάσει. Ακόμη, μπορούν να συμπεριληφθούν δραστηριότητες από το λογισμικό της Α΄ Δημοτικού του Ψηφιακού Σχολείου. Η παρουσίαση του πρώτου δώρου μπορούσε να επεκταθεί και στην τιτλοφόρηση των πινάκων από τους μαθητές, την αντιπαραβολή τους με τους πραγματικούς τίτλους των πινάκων και τη συζήτηση πάνω στους τίτλους (Οι πίνακες έχουν αντληθεί από την ιστοσελίδα <http://www.edwardhenrypotthast.org/>. Εκεί βρίσκονται αναρτημένοι και οι τίτλοι τους).

Ακόμη, οι μαθητές μπορούν να δημιουργήσουν ψηφιακά την καρτέλα του γράμματος, να την αναρτήσουν και να δημιουργήσουν σταδιακά το αλφάβητο με δικές τους καρτέλες δημιουργημένες από τους ίδιους. Επίσης, το σενάριο μπορεί να συμπεριλάβει και τις υπόλοιπες δραστηριότητες του σεναρίου αν ο χρόνος το επιτρέψει.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο στόχευε να είναι ρεαλιστικό και εφαρμόσιμο από μαθητές της ηλικίας των 7 ετών, στους οποίους απευθύνεται. Για τον σκοπό αυτό επιλέχθηκαν δραστηριότητες και λογισμικά ελκυστικά στους μαθητές, τα οποία αναπτύσσουν

διαφορετικές δεξιότητες και πρακτικές γραμματισμού. Προσδοκούσε να τους εμπλέξει δημιουργικά, να τους εμπνεύσει και να τους αφήσει να αυτενεργήσουν.

Για τους μαθητές της Α΄ Τάξης είναι σημαντική η διαρκής παρακολούθηση και η επίλυση προβλημάτων. Το συγκεκριμένο τμήμα στο οποίο έγινε η εφαρμογή αυτή στην αρχή της σχολικής χρονιάς (μήνας Οκτώβριος) είχε μικρή εμπειρία στη χρήση «η/υ». Για τον λόγο αυτό, επιλέχθηκαν δραστηριότητες οι οποίες είναι σε θέση να εξοικειώσουν σταδιακά και βαθμιαία τους μαθητές με τη χρήση του μέσου και να δημιουργήσουν σε αυτούς θετικά συναισθήματα ως προς τη χρήση του. Ο χρόνος που χρειάστηκαν οι μαθητές ήταν κατά τι περισσότερος από τις αρχικές προβλέψεις. Προβλήματα παρουσιάζονταν διαρκώς, δεδομένου ότι οι μαθητές δεν είχαν εξοικείωση με τους υπολογιστές και τις λειτουργίες του. Για τον λόγο αυτό επιλέχτηκε η ατομική εργασία σε κάποιες δραστηριότητες, ενώ στο αρχικό σενάριο υπήρχε πρόβλεψη για ομαδική εργασία. Η συγκεκριμένη επιλογή έγινε για να εξοικειωθούν οι μαθητές με το μέσο και να μπορέσουν σε επόμενες εφαρμογές να δουλέψουν ομαδικά. Η θετική ενίσχυση και η λεπτομερής επεξήγηση των φύλλων δραστηριοτήτων προφορικά αποτέλεσαν απαραίτητες προϋποθέσεις για την επιτυχή εφαρμογή του σεναρίου, καθώς οι μαθητές δεν γνωρίζουν ακόμη ανάγνωση και γραφή.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αϊδίνης, Α. & Τ. Κωστούλη. 2001. Μοντέλα εγγραμματοσύνης: Θεωρητικές προσεγγίσεις και διδακτική πράξη. *Virtual School: The sciences of education online*, 2(2-3). Πηγή: www.auth.gr/Virtual_School/2.2-3/TheoryResearch.html.

Gillies, R. M. & A. F. Ashman. 2000. The Effects of Cooperative Learning on Students with Learning Difficulties in the Lower Elementary School. *The Journal of Special Education* 34.1: 19-27.

Johnson D. W., & R. T. Johnson. 1986. Mainstreaming and Cooperative Learning Strategies. *Exceptional Children* 52.6: 553-661.

Kress, G. & Th. Van Leeuwen. 1996. *Reading Images. The Grammar of Visual Design*. Λονδίνο: Routledge.

Kress, G. & T. Van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse*. Λονδίνο: Arnold.

Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης. 2011. *Αξιοποίηση των τεχνών στην Εκπαίδευση, Βασικό Επιμορφωτικό Υλικό*, Τόμος Γ'. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Παρίσης, Ν. 1998. Ο εθισμός του μαθητή στην πληθωρική δυναστεία της εικόνας και η ατροφία της αναγνωστικής απόλαυσης. Στο *Σύγχρονες οπτικές και προοπτικές της λογοτεχνίας για παιδιά και νέους*, επιμ. Ι. Βασιλαράκης, 183-191. Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δάρδανος.

Χοντολίδου, Ε. 1999. Εισαγωγή στην έννοια της πολυτροπικότητας. *Γλωσσικός Υπολογιστής* 1: 115-118. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Χατζησαββίδης, Σ. 2003. Πολυγραμματισμοί και διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας. Στο *Η γλώσσα και η διδασκαλία της* (αφιερωματικός τόμος), 189-196. Φλώρινα: Βιβλιολογείον.

Χατζησαββίδης, Σ. 2010. Γλωσοδιδασκτικά συνεχή και ασυνεχή της τελευταίας τριακονταετίας: από τον επικοινωνιοκεντρισμό στον κοινωνιοκεντρισμό. Στο *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή «Η διδασκαλία της ελληνικής Γλώσσας ως (πρώτης/μητρικής, δεύτερης/ξένης)*, επιμ. Κ. Ντίνας, Α. Χατζηπαναγιωτίδη, Α. Βακάλη, Τ. Κωτόπουλος & Α. Στάμου.

Χατζησαββίδης, Σ. & Μ. Αλεξίου. 2012. *Μεθοδολογία και διαδικασίες ανάπτυξης εκπαιδευτικών σεναρίων στα Γλωσσικά μαθήματα Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της γλώσσας και λογοτεχνίας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: στο πλαίσιο του τυπικού γραμματισμού, για διαθεματικές διδακτικές πρακτικές, για ημιτυπικές και άτυπες σχολικές πρακτικές, με διαδραστικούς πίνακες και φορητούς υπολογιστές*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ως τεκμήρια παρατίθενται οι φωτογραφίες από την εφαρμογή του σεναρίου.